

ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

Юлія Юріївна ТОЛЧІНІНА-БУРУНСЬКА,

*аспірантка Науково-дослідного
інституту публічного права
<https://orcid.org/0009-0004-1333-2909>*

У царині права, зокрема в адміністративно-правовій доктрині, на рівні міжнародного співробітництва формуються стандарти захисту прав людини, закріплюються, уніфікуються підходи і практики до управління процесами, які мають вирішальне значення для майбутнього всього людства.

Осмишуючи сутність міжнародного співробітництва як такого, М. В. Бурменський влучно зазначає, що «звернення міжнародного співтовариства до ідеї широкого використання міжнародно визнаних правових стандартів демократії дозволяє говорити про створення міжнародно-правової концепції демократії» [1, с. 32].

Щодо міжнародного співробітництва у сфері електроенергетики, то за останнє десятиліття світ став свідком зміни парадигми в тому, як країни взаємодіють одна з одною. Міжнародна парадигма, заснована на співпраці, кидає виклик країнам, які ворогують одна з одною, керуючись своїми національними інтересами. Шлях розвитку, який планує світ у майбутньому, стане визначальним для глобального використання енергії та викидів. Політика в галузі енергетики, викидів і водних ресурсів має бути задумана з чітким розумінням невизначеності, пов'язаної з потенційними шляхами розвитку, які світ може окреслити [2].

Т. Kawabata стверджує, що енергетичний перехід веде до фундаментальних змін у міждержавних енергетичних відносинах, оскільки відновлювані джерела енергії, водень, важливі мінерали та інші технології все більше розгортаються в усьому світі, переплітаючись із проблемою зміни клімату. Розвиток двосторонніх і багатосторонніх угод про співробітництво щодо енергетичного переходу сигналізує про те, що міждержавні енергетичні відносини формуються інакше, ніж енергетичні відносини на основі викопного палива попереднього століття. Щоб зрозуміти поточний ландшафт міжнародного співробітництва в галузі енергетичного переходу, науковець застосовує аналіз соціальних мереж, щоб визначити кластеризацію співпраці між 176 країнами та політичними органами у сфері енергетичного переходу, включаючи відновлювані джерела енергії, водень і важливі мінерали, ядерну енергію, проаналізувавши 293 двосторонні та багатосторонні домовленості про співробітництво в галузі енергетики. Загалом країни, які започаткували програми двостороннього співробітництва, такі як Китай, Японія та Німеччина, мають розширену мережу з іншими країнами в рамках відповідної двосторонньої схеми. Також спостерігається, що як традиційні експортери, так і імпортери енергоресурсів активно формують мере-

жі, оскільки обидва досліджують нові можливості, викликані енергетичним переходом, хоча їхня мотивація може бути різною [3].

Водночас при осмисленні сутності міжнародного співробітництва у сфері електроенергетики України важливо враховувати і ті проблеми, які існують у даній сфері суспільних відносин, а також інновації, які спрямовані на реалізацію принципово нових рішень даних проблем. I. Nombu та S. Ngueta звертають увагу на те, що близько 580 мільйонів африканців не мають доступу до електроенергії. Однак глобалізація пропонує технологічні інновації, фінансові ресурси та можливості міжнародного співробітництва для досягнення універсального доступу до електроенергії. Економічна, соціальна та політична глобалізація має значення для розширення доступу до електроенергії. Так, економічна глобалізація зменшує диспропорції в доступі до електроенергії, а економічне зростання є одним із важливих напрямків, за допомогою яких глобалізація покращує доступ населення до електроенергії [4, с. 180].

При цьому міжнародне співтовариство на перший план проблем і викликів, пов'язаних із виробництвом, передаванням, розподілом, використанням, вимірюванням та заощадженням електроенергії, ставить саме питання екології.

Так, з часів промислової революції викиди парникових газів, спричинені діяльністю людини, становлять безпрецедентну глобальну проблему для соціального розвитку та впливу на природне середовище. Із зростанням обізнаності про захист навколишнього середовища та сприяння механізмам міжнародного співробітництва існує глобальний консенсус щодо контролю над парниковими газами. Щоб уникнути незворотних і катастрофічних змін клімату, існує нагальна потреба, щоб більше компаній вжили заходів і взяли на себе надійні зобов'язання щодо боротьби зі зміною клімату та досягнення цілей щодо скорочення викидів вуглецю відповідно до Паризької угоди та Цілей сталого розвитку ООН [5].

У контексті наявності актуальних екологічних проблем T. Goh, B. Ang, B. Su, H. Wang стоять на тому, що особливої уваги заслуговує сектор виробництва електроенергії. Цей сектор має найбільший потенціал декарбонізації, а його частка у світових викидах CO₂ від спалювання палива зросла з 30% у 1990 році до 36% у 2014 році. При цьому глобальний індекс сукупної інтенсивності вуглецю майже не покращився з 1990 року. Щоб досягти поступової декарбонізації, вкрай важливо посилити міжнародне співробітництво, щоб знизити індекс сукупної інтенсивності вуглецю економік, що розвиваються, і поглибити проникнення відновлюваних джерел енергії [6, с. 149].

Таким чином, ми приходимо до того, що сутність міжнародного співробітництва у сфері електроенергетики України зводиться до цілеспрямованої, конструктивної, сталої, здійснюваної в межах міжнародних угод України, у тому числі двосторонніх договорів експорту-імпорту електричної енергії, спільної діяльності декількох держав на ринку електричної енергії, що здійснюється з метою врегулювання суспільних відносин із виробництва, зберігання, агрегації, передачі, розподілу, купівлі-продажу, передавання, використання, вимірювання та заощадження електроенергії.

Список використаних джерел:

1. Бурменський М. В. Свобода вибору та вибір цивілізації. *Вісник АН Української РСР*. 1991. Т. 8. С. 32-41
2. Chaturvedi V., Koti P., Sugam R., Neog K., Hejazi M. Cooperation or rivalry? Impact of alternative development pathways on India's long-term electricity generation and associated water demands. *Energy*. 2020. № 192. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S036054421932403X>.
3. Kawabata T. Network analysis on energy transition cooperation between countries. *Energy for Sustainable Development*. 2024. № 81. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0973082624001297>.
4. Nomba I., Nguea S. Assessing the role of globalization for universal electricity access. *International Economics*. 2023. № 174. pp. 180-195.
5. Qian D., Dargusch P., Hill G. Carbon management behind the ambitious pledge of net zero carbon emission - A case study of PepsiCo. *Sustainability*. 2022. № 14 (4). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/4/2171>.
6. Goh T., Ang B., Su B., Wang H. Drivers of stagnating global carbon intensity of electricity and the way forward. *Energy Policy*. 2018. № 113. pp. 149-156.